

23. AARG. N° 18

REDIGERET AF C. M. CHRISTENSEN

16. SEPTEMBER 1923

NEDBRUDSRESERVEANORDNING

At det sidste Aar arbejdende Spareudvalg nok skulde sætte sine Spor hist og her maatte selvfølgelig antages. Da vi omtalte dette Udvalgs Beretning i de første Numre i indeværende Aar, var vi blandt andet inde paa den Maade hvorpaa man havde arrangeret sig med Nedbrudsreserven i Sønderborg, et Forhold som den Gang i Udvalgets Betænkning omtaltes som meget anbefalelsesværdig.

Dette System har faaet forskellige Afleggere, hvoraf vi særlig skal nævne det, der praktiseres paa Falster. At man andre Steder har gennemført Ordninger, om end ikke ganske tilsvarende, saa dog af en saadan Beskaffenhed som man blot for et Par Aar siden vilde have anset for ganske utænkelige, fordi de griber ind paa en saadan Maade i det tilvante, at man maa mene, at Ordningen ikke er fuld betryggende, skal vi ikke nu beskæftige os med. — Det var imidlertid heller ikke det det omhandlede Udvalg skulde beskæftige sig med, at gennemføre Ordninger, der i Sikkerhedshenseende var bedre, det drejede sig derimod om at anvise eller gennemføre Besparelser uden altfor smaa-lig Hensyn til andre Sider — blot det teoretisk set var en Ordning, som kunde akcepteres.

Her i Landet er der forskellige Baner, nogle der rent jernbanemæssig set maa

faa Betegnelsen Hovedbaner, fordi de befares af Tog, der besørger Forbindelsen med Udlandet, eller besørger Forbindelsen mellem de forskellige Landsdele. Saaledes maa f. Eks. den sjællandske Sydbane og Falsterbanen betegnes som en meget vigtig Banelinie, idet her daglig løber to gennemgaaende Tog i hver Retning, der væsentligt besørger Forbindelsen med det sydlige Udland. Det ene Par Tog løber om Dagen, det andet besørger Natforbindelsen.

Paa denne Banestrækning har man altid tidligere haft en fuldt betryggende Ordning for den Reserve, som maa holdes paa visse Maskindepoter for de Maskinuheld, der kan indtræffe, hvad enten det er for den ene eller den anden Slags Tog, men nu da man skal spare, indføres der saadanne Anordninger, der maa anses for mindre betryggende.

Gennem de senere Aar vil man f. Eks. i København have bemærket hvilken rivende Udvikling Faleks Redningskorps har haft, og denne Udvikling har naturligvis kun været mulig, fordi den Opgave, dette Korps har sat sig, til enhver Tid hurtigt at yde en ønsket Hjælp, ligegyldig af hvilken Art, paa en glimrende Maade er blevet løst. Der er noget vist betryggende i at vide, at ogsaa den Side af Sagen er ordnet paa den bedste Maade. — Paa samme Maade har Statsbanerne i de senere Aar udviklet og kompletteret sit

Hjælpevognsmateriel, anskaffet flere og flere Ambulancevogne og for saa vidt kan der ikke bebrejdes Statsbanerne noget; i Henseende til Materiel er der sket en glædelig og en stor Udvikling under den nuværende Maskinchefs Styre. Der er gennemført et vist System paa alle de Depoter, hvorfra Hjælpevogntjeneste ydes, saaledes at det er muligt for den vagthavende Reserve hurtigt at orientere sig og faa den nødvendige Assistance tilkaldt.

Hvad den Side af Sagen angaar, synes alt at være i den bedste Orden, og for det rejsende Publikum er det rart at vide, at det Materiel, det Personale, der skal møde til Tjeneste under forekommende Ulykker og Uheld er organiseret paa en Maade, der garanterer den hurtigst mulige Tilstedekomst paa Uheldsstedet.

Man gennemførte paa Godsbanegaarden, at der holdtes to Nedbrudsreserver hele Døgnet, d. v. s. to Sæt Personale som kun maatte anvendes i paakommende Uheldstilfælde. Denne Foranstaltning var en direkte Følge af Ulykken ved Vigerslev. — Der hengik $3\frac{1}{2}$ Aar, i hvilken der ikke havde været særlig Brug for bemeldte Reserver, hvorfor man afskaffede den — fordi der nu var stærke Sparebestræbelser i Luften, medens man, da anden Nedbrudsreserve indførtes og anordnedes, kun saa paa det ønskelige i at være rustet paa den mest hensigtsmæssige og forsvarlige Maade for alle Forhold.

Men som vi bemærkede i Begyndelsen af Artiklen, Spareudvalget havde Opmærksomheden henvendt bl. a. ogsaa paa Nedbrudsreserven, og da dette Udvalgs Opgave kun var at spare, tog man det naturligtvis ikke saa nøje med det hensigtsmæssige eller forsvarlige — det, det drejede sig om var, at naa det bedst mulige Resultat, der kunde vise den størst mulige Besparelse.

Første Distrikt har som bemærket paa Falster indført en Ordning vedrørende Nedbrudsreserven, som vi maa anse for meget forkastelig. Hvad kan det nytte at alt er i Orden i alle andre Henseender, naar det Personale, der skal ud med Nedbruds-

maskinen ikke er tilstede. Man lader om Natten udendvidere det Personale, der har Nedbrudsreserve køre ude paa Stationspladsen og rangere og sætter en Depotarbejder til at passe Telefonen. — Der er et sandt gammelt Ord der siger, at hurtig Hjælp er dobbelt Hjælp, og det gælder i alle Livets Forhold. — Stationspladsen i Gedser er meget stor, saa Rangermaskinen kan være langt borte, Depotarbejderen har andet at passe end Telefonen, Togmaskinen, hvormed der skal køres, kan være i Uorden, alle disse forskellige Ting kan sammenlagte eller enkeltvis forårsage Forsinkelse i Ydelse af Hjælp, der kan være skæbnesvanger.

Og netop paa den Tid, man har arrangeret sig paa denne forkastelige Maade, befares Banen paa Falster af Forbindelsestogene til og fra det sydlige Udland. Ganske vist synes Sparehensyn for Tiden at være altbeherskende, og en Del af vore overordnede Embedsmænd i den Grad angrebet af en Sparemani, der som i det nævnte Tilfælde skyder ganske over Maal, og efter vort Skøn er ganske uforsvarligt overfor det rejsende Publikum.

Samtidig med den tidssvarende Udvikling, der har fundet Sted med Hjælpevogns- og Ambulancemateriel, bør en Inddragning af Nedbrudsreserven paa den anførte Maade ikke ske.

Der er andre Hensyn at tage end Sparehensyn, i dette Tilfælde til det rejsende Publikum.

URAFSTEMNINGEN

Resultatet af Afstemningen blandt Forningens Medlemmer angaaende Forandring af Kredslovenes § 3 er nu tilendebragt og Resultatet blev, at der ingen Forandring skal ske i den omhandlede Sag.

I Afstemningen deltog 74,7 pCt. af Forningens Medlemmer, idet 1471 Medlemmer afgav deres Stemme og af disse stemte 820 Medlemmer for at bevare den bestaaende Ordning, medens 581 Medlemmer stemte for en Forandring.

Vi synes der er Grund til at glæde sig over Afstemningens Resultat, der sikrer Hjemmets fortsatte Bestaaen, ligesom vi haaber, at Afstemningen maa bringe den Ro om Hjemmet som er ønskelig.

Som vi i Foraaret skrev er der nu efter Afstemningen Anledning til at tro, at der vil ske en hastig Forøgelse af Andelskapitalen, hvad der ogsaa maa siges at være nødvendig.

Den Uro, som Agitationen mod de obligatoriske Medlemmer havde skabt, maa nu definitivt være bragt til Ophør, efter at samtlige Organisationens Medlemmer har haft Anledning til at udtale sig om Spørgsmaalet; det Basis, der maatte være tilstede for Andelstegningen, og som forinden Afstemningen maaske kunde antages at være i Fare, er nu fuldkommen sikret, og de ængstelige blandt Organisationens Medlemmer kan i fuld Tillid til en senere fuldstændig regelmæssig Afregning tegne sig for en Andel.

I Anledning af at Urafstemningen er tilendebragt skal vi henstille til alle Repræsentanter for Feriehjemmet at iværksætte et kraftigt Arbejde for Tilgang af nye Andelshavere, og dette Arbejde bør da ogsaa udstrækkes til de Medlemmer, som før Afstemningen var mod den nu endelig fastslaaede Ordning.

STAT OG KOMMUNE

Foredrag i Nationalekonomisk Forening den 20. Marts 1923
Af Gustav Philipsen.

Et Hovedtræk i det 19de Aarhundredes Fysiognomi er Bykommunernes Vækst, kvantitativt overgaaende alt, hvad Verdenshistorien hidtil har kendt. Kvalitativt har den sine Sidestykker i de hellenistiske Staters, navnlig Alexander den Stores og Seleucidernes Stadanlæg og i det romerske Kejserriges Udfoldning af den klassiske Bykultur over hele sit uhyre Landomraade; men Antallet af Mennesker, der i det 19de Aarhundrede er strømmet ind til Byerne, er uendelig meget større. Man tænke paa de fremmede Verdensdele, særlig de angelsaksiske Statsdannelser, man tænke paa alle Europas Stater, hvor By paa By fra smaa fredelige Flækker eller endogsaa Landsbyer

vokser op til mægtige Industri- og Handelscentre, ofte oppe paa Hundredtusinder af Indbyggere, enkelte endog nærmende sig eller overstigende Millionen.

Denne Vækst, der tager Fart efter Napoleonskrigene, fremkalder til at begynde med Glæde og Stolthed. Man syntes først rigtig at høre med til det gode Selskab mellem Staterne, naar ens Hovedstad rejste sig op over det første Hundredtusind og Provinsbyernes Indbyggertal begyndte at tælles i Titusindevis.

Der kom dog en Time, hvor man erkendte, hvor ilde man havde handlet, eller rettere hvad man havde forsømt ved at lade denne yppige Vækst skøtte sig selv, lade denne nye Folkevandringsstrøm søge sig sine egne Lejer, som det kunde træffe sig. Før eller senere nødtes de enkelte Byer eller Statsmagten til at indslaa paa en først negativ og senere positiv Bypolitik. Byggelove og Sundhedsvedtægter søgte at afkappe Vildskudene; Byplanslove regulerede den fremtidige Bebyggelse. Samtidig udnyttede en positiv Borgerpolitik de Muligheder, som de store Agglomerationer aabnede for Løsningen af Opgaver, de mindre, primitivere Samfund ikke havde magtet. Hospitaler og Sanatorier, afskærende Kloaker og Vandklosetter, Socialordning af Belysnings- og Drivkrafts Tilvejebringelse, Kildevands Fremføring fra fjerne Højdedrag. Forbedret og mere leddelt Undervisningssystem, i senere Decennier en Socialforsorg, der sigter paa at hele Ulykker, bøde paa Samfundsuret. Parallelt hermed gaar en fortsat Demokratisering af Bystyret; i Stedet for de forsigtige konservative Grundejerflertal, træder nervøst higgende, begejstrede Fremskridtsapostle. Det offentlige Samfund, som før kun havde et bøst Aasyn ud imod Syndere, Lovovertrædere og Fattigfolk, bliver venligt smilende og positivt ydende. Alt dette fremkalder en Lykkefølelse af at staa midt i en uendelig Progression, der i alt Fald var værdifuldere end de første Decenniers naive Selvtilfredshed over den blot talmæssige Vækst. — Og endelig tilstræbes en saa stærk som mulig Udvikling af Selvstyret, Uafhængighed af Statsmagtens Kontrol.

Som alt menneskeligt havde dog denne stolte Udvikling alt forud for Verdenskrigen aabenbaret visse Sygdomstegn, givet Varsler om Kriser, der truede, vakt Tvivl om Fremtidsudsigterne hos de ængstelige sindede.

For det første: Er et ægte kommunalt Selvstyre muligt i den moderne Storstad? Oldtidens og Middelalderens Byer var vel afgrænsede Organisationer, sluttede inde bag deres Volde og Grave, hævde deres Særegenhed mod Omverdens Had og Misundelse. Den moderne By, snart ogsaa den mindre, er et amorft Væsen, der amøbeagtig flyder ud i sine Omgivelser. Dette er ugunstige Vilkaar for fælles Borger-

følelse. Gaa ud i Københavns Yderegne: De finder i Valby en Stenkrans om et Bytræ; dette har været et lille Civic centre; De finder Pladsen med Gadekæret i Vigerslev, Brønshøj og Utterslev; dette er svindende Fremtoninger, udsat for Storstadens udjævnende Tendenser; kun Kristianshavn har bevaret noget af en Særformation og vel en Smule kommunal Særfølelse; men det har jo ogsaa en Gang været en egen Købstad; i nogle af Paris' Arrondissementer har jeg mødt noget lignende; men dette er sporadiske, lidet betydende Fænomener. — Nævnes kan maaske ogsaa en vis Utilbøjelighed til at lade den geografiske Kommunegrænse bestemme Samhørighed i Pligter og Rettigheder (Indskrænkning i Karenstiden for at opnaa Borgerret, Erhvervsbeskatning o. s. v.).

Men fremdeles træder Statslovgivningen og dens Udøvere i voksende Grad i Konkurrence med Bystyrere, tilstræber delvis at gøre dem overflødige. Teknikeren standser utaalmodig ved Bygrænserne; de enkelte Byers af hverandre uafhængige Elektricitetsværker synes ham i Modsætning til de økonomiske rigtigere Stærkstrømsanlæg lige saa urimelige som de tidligere tyske Smaastaters suveræne Banesystemer. Forholdet mellem Statsbanerne og den kommunale Sporvejsdrift frembyder lignende Spændinger. Teknikeren og Hygiejnikerens spørger: hvorfor skal hver By have sin egen Stadsplanslov, Bygge- og Sundhedsvedtægt med lunefuldt forskellige Bestemmelser? — Den danske Embedslægelov af 1914 giver Sundhedsstyrelsen og dens stedlige Organer en Tilsynsret med Kommunalbestyrelserne, der, hensynsløst anvendt, vilde gribe dybt ind i Selvstyret. Forslagene om en Centralisering af Byplanlægningen vilde gennemført i sit fulde Omfang faa lignende Virkninger. Den sociale Statslovgivning hviler delvis paa Kommunernes Medvirken, men indskrænker samtidig deres Selvbestemmelsesret opad og nedad. — I dybere Forstand er Sagen denne. Selvstyret hviler i det mindste delvis paa Postulatet om en større Sagskundskab i stedlige Anliggender hos den praktiske Borger end ved hvad man kaldte »det grønne Bord« inde i Hovedstaden. Men naar Staten udstyres med Ingeniører, Hygiejnikere, Skolemænd, Socialeksperter i Stedet for eller ved Siden af de før eneraadende Jurister, bliver Fordelene ved Selvstyret langt tvivlsommere.

Vigtigere end alt dette er dog de finansielle Vanskeligheder, den meget hastige Udvikling af det kommunale Virksomhedsomraade har fremkaldt i næsten alle fremadskridende Stadskommuner. Herpaa kommer jeg senere ind i anden Sammenhæng. Foreløbig kun dette, at havde Grundejerstyret selvfølgelig taget stærkt Hensyn til egne Særinteresser, er det moderne de-

mokratiske Styre unægtelig udsat for den Fri- stelse at lade Kommunegoderne i højst mulig Fuldkommenhed komme alle Indbyggerne til Del og kaste Byrderne ensidig over paa et stadig mere faatalligt velhavende Mindretal.

Det er da intet Under, at Verdenskrigen og dens Følgetider har fremkaldt Usikkerhed, Vankelmod, Tvivl ogsaa paa dette Omraade. Man præker Sparsomhedens og Spægelsens Evangelium paa alle Felter, naturligvis ikke uden at møde Skepsis. Vi forstaar, at de kunstige Rigdomsbobler opløses uden Spor; men hvorfor skal f. Eks. vi danske, der ikke har været med i Verdenskrigen, ikke blot afskrive Blandværkskapitalerne, men ovenikøbet leve fattigere end før Krigen? Jeg synes slet ikke, at dette er let at svare paa. Man maa vel f. Eks. antyde, at Krigen har medført et saa uhyre Forbrug af Verdensformue, ødelagte Bygninger, sænkede Skibe, bortskudt Ammunition og Miner, Lemlæstelse og Uarbejdsdygtighed for Millioner af nyttige Arbejdere, at endog Europas fantastisk store tekniske Reproduktionsevne ikke endnu har faaet Bugt med Miséren, saa meget mindre, som Revolutioner visse Steder usikre mellemstatlige Forhold andetsteds forhindrer Fredstryghedens Genopstaaen. Dog, dette ligger udenfor vort Emne. Resultaterne synes sikre nok, vi er blevet fattigere allesammen.

Feltraabet er Indskrænkning af Udgifterne, private, statslige, kommunale. Man kræver Forklænging, Bortkapning af overflødige Ledemod. Som Fascismen er rettet mod Parlamentsstyret, synes jeg tydelig at fornemme Tvivl om Stadskommunernes berettigede Plads i det offentlige Liv, støttet ved de Momenter, jeg nys fremdrog.

Helst vilde jeg sløjfe teoretiske Overvejelser, men her er et Punkt, hvor det synes nødvendigt at gaa ind til Spørgsmaalets Kerne.

Hvad er Kommunerne? Er de kun administrative Inddelinger af Landet, indført af Bequemmelighed, fordi ikke alt kan magtes af Regeringssædets Centralkontorer, eller har de en Egenret som organiske Tilværelsesformer for særlige Sider af Menneskelivet?

Jeg tror ikke, at det er muligt at give et enkelt Svar herpaa. Jeg fremhæver nogle Momenter, hvoraf De selv maa uddrage Konklusionen.

Det er for det første sikkert, at Stadskommuner med mer eller mindre udpræget Selvstyre er et forholdsvis sjældent Fænomen i Menneskehedens Historie. Det er ukendt eller kun embryonisk til Stede i alle Asiens store Monarkier, Fortidens som den nyere Tids (i Kina, hvor det kunde synes anderledes, synes der mig kun at være Tale om Familieoverhovedets Styrelse af Slægten). Det findes hverken i Kaldæa, Assyrien eller Persien, slet ikke i Ægypten trods dets mange store Byer. Det

er ejendommeligt, at Ptolemæerne fandt sig saa vel tjent med den despotiske Styrelsesform, at de end ikke tænkte paa en Indførelse af den græske Polis i deres helleniske Statsomraade. — Men omvendt er det en Kendsgerning, at Byen som politisk Væsen af ikke helt opklarede Aarsager fødes paa hellenisk Grund, trives saa langt som Hellas' Kultur har hersket eller virket inciterende f. Eks. i Lykien, hos Etruskerne og maaske i Kartago. Men vel at mærke ikke som et kommunalt Selvstyre, men som suveræn Bystat. Municipalitetet i den Forstand, vi anerkender det, møder os først i det romerske Kejserrige, et Kommunalvæsen indenfor den store Statsorganisme. — Staar Middelalderens Kommune i genetisk Forhold til den klassiske Oldtids? Vi véd det ikke; den overvejende Mening blandt Historikerne gaar i benægtende Retning. Jeg anser det dog ikke som sikkert, at de har Ret; der er i alt Fald en næsten fuldstændig Parallelisme til Stede, ogsaa i Retning af det rige Aandsliv paa Kunstens, Literaturens og Videnskabens Omraade, der udfolder sig i begge Grupper, og som mere end Byernes ofte trælsomme ydre Historie er Grunden til den almenmenneskelige Interesse, de paakalder.

Men ogsaa dette er nu *vecchie cose*, gamle Sager. Det 16de og 17de Aarhundredes store Monarkidannelser opsluger i det væsentlige de i dem beliggende Smaarepubliker. Endnu i det tyske Kejserrige fra før Verdenskrigen havde vi dog i Hamburg, Bremen og Lübeck lyslevende Eksempler paa Bystater som Oldtidens.

Det 19de Aarhundredes Udfoldelse af det kommunale Selvstyre er da væsentlig en Nyskabning. Taget simplistisk er Udgangspunktet ikke, som man kunde tro, det frisindede Vest-europa, men — Prøjsen. Navnlige ikke Frankrig. I Tilslutning til Forfatningen af 1791 gjordes der et Forsøg paa at skabe et stedligt Styre bygget helt igennem paa Valgretsgrund: det opløstes i Anarki under Revolutionens Storme. Jakobinernes og derefter Napoleons centraliserede Despoti følte som en Velgerning i den lovlige Ordens Navn, og denne Lære er egentlig aldrig gaaet af Glemme. Systemet bestaar i Hovedtrækkene endnu trods Angreb og visse Modifikationer. Nej altsaa Prøjsen. Efter Sammenbruddet i 1806 kaldte det nye Styre, den Stein-Hardenbergske Æra, paa alle levende Kræfter i Folket og søgte blandt andet gennem Indførelsen af et kommunalt Selvstyre at vække Borgernes Interesse for deres egen Stads Anliggender. — Man talte i vore Bedsteforældres Tid om England som Selvstyrets forjættede Land, men Gneist har vist først af alle, at det engelske Selfgovernment egentlig kun betød Statsopgavernes Løsning ude i Landet gennem et ubyrkratisk Styre ved stedlige ansete Mænd, og navnlig Byernes Udvikling var længe for-

krøblet og stod i Stampe. Først efter Middelstandens Sejr ved Parlamentsreformen 1832 fik man Øjet op for Bystyrets elendige Tilstand og skabte ved Municipalloven af 1837 Vilkaarene for en Nyudvikling, der dog aldrig har naaet en Fylde som i Tysklands og Nordens Stadsvæsen.

Lidt efter lidt troppede dog Alverdens offentlige Samfund op og har søgt at udforme Kommunens autonome Liv i stedse rigere og fyldigere Skikkelse. Er nu denne Udvikling holdbar?

Jeg har tidligere berørt visse Tvivlsmaal; jeg holder mig i det følgende til det finansielle Omraade.

Byernes Udgifter er steget i en uhyre Maalestok. Medens Opgaverne oprindelig indskrænkede sig til Orden og Renlighed paa Gader og Veje, Brolægning, Renovation, Gadebelysning, Bygningspoliti og Sikkerhedstjeneste og af social Forsorg og endda kun i protestantiske Lande kendte Fattigvæsen, Fattigskole og Fattigsygehus, staar vi nu i en Udvikling, hvis Endemaal af en tidligere Slægt vilde være blevet betegnet som et rent socialistisk Samfund. Kommunen driver Vand-, Gas- og Elektricitetsværker, befordrer sine Borgere i Sporveje og Bybaner; Kommunen bygger Huse til Udlejning. Den moderne Kommuneskole er blevet Centrum for en mægtig kulturel Udvikling, omfattende alle Undervisningens Forgreninger, stiller Bade, Idrætspladser, Skolebespisning, snart vel ogsaa Biograf forestillinger til sine Elevers Raadighed. Paa lignende Maade er Hospitalsvæsenet blevet Midtpunkt for et Næt af Sundhedsforanstaltninger. Specialisering i Hospitalsudfoldelsen, Rekonvalescenthjem, Sanatorier, Hjemmesygepleje, ambulatoriske Kliniker og meget mere. — Og Forsørgelsesvæsenet er med det gamle Fattigvæsen som Udgangspunkt blevet til en rigt forgrenet og individualiseret Organisme med Særformer af Forsorg efter Trangens forskellige Fremtrædelsesformer, Alderdomssvækkelse, almindelig Invaliditet, Sygdom, Bolignød, Arbejdsløshed, endelig den i egenlig Forstand selvforskyldte Nød, Vagabondering o. l. Endvidere Børneforsorg i mange forskellige Retninger. — Dette er kun Hovedtræk. Vi kan saa det ene, saa det andet Sted møde Særformationer som kommunale Sparekasser og Assistentshuse, Museer, Teatre, Biografer, kommunale Væddeløbsbaner, ja jeg tror endogsaa kommunale Spillebanker. Naar man nu hertil føjer, at det demokratiske Styre tenderer imod en mere og mere kommunistisk Forvaltning, d. v. s. kræver disse Goder stillet vederlagsfrit eller saa godt som vederlagsfrit til Befolkningens Raadighed, forstaas det, at den kommunale Husholdning efterhaanden bliver vanskeligere og vanskeligere.

(Fortsættes).

LIDT OM AARSAGERNE TIL BRUD PAA LOKOMOTIVETS DELE OG PAAVISNINGEN AF SAADANNE

Ved Otto Bendixen.

Vi kender alle lidt til, hvorledes forskellige saavel støbte som smedede Maskindele pludselig kan springe under Arbejdet, hvorved der ofte forårsages store Skader, ja endogsaa gaar Menneskeliv tabt. Aarsagen er ligeledes kendt nok, nemlig at Materialet under Belastning udsættes for stadige Vibrationer, hvorved Materialet mere eller mindre krystaliserer sig og i Begyndelsen danner smaa Sprækker og Revner, hvilke naturligvis stadig bliver større under fortsatte Anspændelser indtil Bruddet pludselig indtræffer.

Utallige Forsøg og mange videnskabelige Forklaringer er fremsat i Aarenes Løb inden man er naaet frem til en sandsynlig Forklaring af dette Forhold.

Efter en lang Række Varighedsforsøg, det vil sige Forsøg med Prøvelegemer, der i en Maskine underkastes stadig vekslende Anstrengelser af samme eller modsat Aart, udtalte Wöhler i 1870 den Lov, at *naar smedeligt Jern blev anstrengt mangfoldige Gange med en vis Kraft, vilde derved Brud kunne indtræde, skønt den enkelte Anstrengelse med denne Kraft ikke kunde medføre Brud*. Man havde alt tidligere bemærket, at flere, lige store Anstrengelser af vekslende Art kunde tilvejebringe Brud, skønt den enkelte Anstrengelse af samme Størrelse ikke kunde, — f. Eks. at en Metaltraad brækkes lettere over, naar man bøjer den frem og tilbage —, men først ved Wöhlers Forsøg fik man med Tal belyst disse Kendsgerninger.

Disse Forsøg er ofte senere blevet bekræftede, i Særdeleshed ved Bauschinger's Varighedsforsøg i Prøveanstalten ved den kgl. tekniske Højskole i München.*) Ved Forsøgene er konstateret, at det smedelige Jern har en forskellig Brudstyrke, eftersom det trækkes over ved et enkelt Træk, og det anvendte Træk kaldes da for *Brudgrænsen*, eller ved en stor Række Træk af stadig vekslende Størrelse eller Træk vekslende med Tryk. Man maa med andre Ord regne med en forskellig Styrke, eftersom Jernet anstreges paa den ene eller anden af disse Maader. Om de tilladelige Paavirkninger, Konstruktøren i disse Tilfælde bør regne med, giver den tekniske Mekanik og Maskinlæren Oplysning.

Der er ofte fremsat den Anskuelse, at hyp-

pigt gentagne Rystelser og Stød kunne forandre et Materiales senede Struktur (Bygning) til en grovkornet, krystallinsk Struktur, som gør Svejseljernet skørt. Denne Anskuelse syntes at finde Bekræftelse ved Wöhlers ovennævnte Forsøg.

Endskønt Wöhlers Lov som omtalt har vist sig rigtig nok, var det dog derfor ingenlunde sikkert, at den havde sin Aarsag i, at Strukturen forandredes ved de i Loven nævnte, ofte gentagne Anstrengelser. Tværtimod viste ved Forsøg af Bauschinger i 1878 Kædeled i en næsten 50 Aar gammel Kædebro efter Trækprøver samme Brududseende som nogle Kædeled, der var forblevet ubenyttede ved Broens Bygning.

Efter sine første ovennævnte Varighedsforsøg udtalte Bauschinger i 1886, at *ofte gentagne, ja Millioner af Anstrængelser frembringe ingen Forandring i Jernets og Staalets Struktur*. Men selv efter denne Udtalelse har Spørgsmaalet, hvorvidt Jern og Staal kunne blive groft krystallinske og derved skøre ved mangfoldige Gange gentagne Anstrengelser, saasom Træk, Tryk, Bøjninger, Stød og Rystelser under Anvendelsen, eller ej, affødt en overordentlig vidtløftig Diskussion. Dette er ganske naturligt, thi det er et Spørgsmaal, der har den største Vigtighed, da Nedstyrtning af Jernbroer, Ulykker ved Brud paa Lokomotivdele, Hjulhandager og Jernbaneskiner m. m. kan blive Følgen af en saadan Skørhed.

Efter Bauschingers Forsøg blev de fleste Sagkyndige ganske vist enige om, at Stød og Rystelser ikke tilvejebringe nogen Forandring i Jernets og Staalets Struktur og Krystallisationsforhold, om end enkelte endnu fremdeles hævde i alt Fald Muligheden heraf. Men der behøves altsaa da en anden Forklaring af, at man ved Varighedsforsøg og navnlig saadanne, hvor der anvendes ofte gentagne Anstrengelser af en Art vekslende med Anstrengelser af modsat Art, faar Brud for det halve af Brudgrænsen eller mindre, og af, at Vognaksler, Jernbaneskiner m. m. ved de mange Bøjninger, Stød og Rystelser, at blive udsatte for, utvivlsomt efterhaanden kunne blive undertiden endog betydelig tilhøjelige til Brud, det vil sige faa en Svækkelse, der almindeligvis betegnes som *Jernets og Staalets Udmattelse*.

Som en sandsynlig Forklaring af denne Udmattelse anføres, at man antager, at Elasticitetsgrænsen for et Legeme i dets oprindelige Tilstand, som kan forklares som en Tilstand, hvori det ikke er stivgjort, ligger ved 0, men at den ved *gentagne ens Paavirkninger*, der veksle med Aflastninger, lader sig hæve til en vis Grænse. Hvis nu et Legeme udsættes for hyp-pigt gentagne, ens Paavirkninger, der er saa stærke, at Elasticitetsgrænsen ikke lader sig hæve til dem, men dog lavere end den enkelte Paavirkning, Brudgrænsen, der for sig alene er

*) Paa det bekendte tekniske Museum, »Deutsches Museum« i München saa jeg bl. a. i 1912 en Prøve paa en Jernkæde, hvori et Led ved en Brudprøve paa den kgl. Prøveanstalt i Berlin var brudt ved et Træk paa 230 000 kg.

nok til at tilvejebringe Brud, *maa hver saadan fornyet Paavirkning give Legemet en yderligere blivende Formforandring, og tilsidst Brud indtræde.*

Men hvis nu Paavirkningerne, der følge paa hinanden, er *ens og modsatte*, f. Eks. Træk veksler med Tryk, vil den angivne Forklaring ikke slaa til, thi selv om hver Paavirkning giver en lille, blivende Formforandring, vil den næste slette den ud, nemlig ved at give Mage til lille Formforandring i modsat Retning. Og dog er det godtgjort ved Forsøg, at mange Paavirkninger af modsat Art endog forholdsvis lettere giver Brud end ens Paavirkninger, der veksler med Aflastninger.

En rimelig Forklaring heraf er egentlig først fremkommen ved *Ewing og Rosenhams mikroskopiske Undersøgelse* af Metallernes Formforandring, hvorved de fandt, at Formforandringerne væsentlig foregik, ved at der skete Skridninger i visse Retninger indenfor de enkelte Korn, eller rettere ved de mikroskopiske Undersøgelser, som *Ewing* faa Aar senere offentliggjorde sammen med *Humfrey*, og hvorved de fandt, at naar nævnte Skridninger skete med tilstrækkelig Kraft og tilstrækkelig ofte *frem og tilbage*, aabnede der sig her og der fine Revner, som ved udmærket svensk Jern kunde opstaa, naar Paavirkningerne naaede ca. $\frac{2}{3}$ af Brudgrænsen og som efterhaanden kunde rive ud i hinanden, saa at der tilsidst kunde danne sig en fortløbende Revne, der gav Brud. Skridningerne menes lettest at opstaa, hvor der i Kornene er lidt indesluttet Gas eller anden Urenhed til Stede.

Allerede før *Ewings* nævnte Undersøgelse havde *Andrews* haft Mistanke om, at Mikrorevner var Skyld i Udmattelsen og antog, at den ødelæggende Virkning forstærkedes, hvis der allerede, inden Rystelserne begyndte, fandtes saadanne Revner, ja at den maaske ganske skyldtes saadanne Revner, der f. Eks. i Staalet kunne hidrøre fra usvejste, fladtrykte Blærer eller fra Udskillelsen af mikroskopisk Ansamlinger af Svovljern eller andre umetalliske Urenheder ved Størkningen. Disse Mikrorevner, der i Reglen ikke lade sig se med blotte Øjne, og derfor ikke er iagttagne af *Bauschinger* og mange andre, aabne sig altsaa formodentlig efterhaanden ved Anstrengelser, Stød og Rystelser, særlig naar disse ske i afvekslende, modsatte Retninger, og kunne blive flere Tommer lange. Et Stød eller en stærk Rystelse kan da let give Anledning til Brud ad den korteste Modstandsflade fra den ene til den anden.

Faren herfor er noget mindre ved Svejsejern end ved Staal, da der ved Svejsejern er mere Chance for, at Mikrorevnernes Udbredelse vil standse ved Slaggeurenhederne, medens de i det renere Staal ikke standses i at gribe

videre om sig ved at naa indesluttede Urenheder.

De her omtalte Forhold forklare, hvorfor Udmattelse indtræder forskellig hurtigt i Materiale af forskellig Kvalitet, altsaa f. Eks. lettere i stærkere svovlholdigt ind i renere Staal. De forklare ogsaa, hvorfor Bruddet ved en Varighedsprøve kan vise sig grovkornet, medens en Trækprøve med samme Materiale maaske endog viser senet Brud. Kun sjældent løber Bruddet ved Varighedsprøver langs nogle Korngrænser.

Om endskønt der ogsaa fremdeles formedelst den ofte gentagne Paavirkning vil ske Ulykker ved Brud af Skinner, Lokomotivdele, Vognaksler, Brokonstruktioner m. m., er den dog, hvis foranstaaende Forklaring er rigtig, den Beroligelse, at saadanne Brud kunne modvirkes ved at søge at undgaa de Blærer, Ansamlinger af Urenheder etc., der da i alt Fald for en Del er Skylden i disse Ulykker, det vil sige, at de ville blive sjældnere med de stadige Fremskridt, som sker i Staaltilvirkningen.

Endelig har Temperaturen Indflydelse paa Styrkeegenskaberne. Alt smedeligt Jern er skørt, efter at det er hørt op at gløde, og overfor langsom Paavirkning navnlig i Reglen, medens det er 130 à 150 ° varmt. Da denne Skørhed oprindelig især blev bemærket samtidig med, at ved Afkøling af det glødende Jern den blaa Anløbsfarve kom til Syne, ved ca. 300 °, kaldes den *Blaaskørhed*. Overfor Stød og Slag er den størst ved højere Temperatur. Om Aarsagen til Blaaskørhed ved man egentlig intet, men det viser sig, at Kornene ved den paagældende Temperatur ikke er i Stand til f. Eks. ved en Trækprøve, at taale en saa stor Deformation, før Brud sker, som de kunne ved almindelig Temperatur. Jernet taber altsaa i Sejghed, og dette strækker sig iøvrigt fra 20 ° til over 500 ° C.

I stærk Kulde er i Reglen Jern og Staal skørere end ved almindelig Temperatur, men Staal synes at blive mere skørt end Svejsejern. Ved at underkaste indkervede Stænger af meget blødt Staal Slag, vil der allerede ved faa Graders Kulde kunne vise sig Skørhed, saaledes at Smedene jævnlig finde saadant Staal skørt overfor Mejselbrug ved de hos os almindelige Kuldegrader. Nikkelchromstaal er særlig lidt udsat for Skørhed i Kulde.

En væsentligst Betydning har Staalets Skørhed i Kulde for *Jernbanetrafikken*. Naar Jernbaneskinneerne, Hjulbandager og Aksler springe lettere om Vinteren end om Sommeren, skyldes dette i alt Fald til Dels Kuldens Indvirkning paa dem, om end *Aarsagen for en væsentlig Del ogsaa er at søge i, at den frosne Jord er mindre eftergivende* og altsaa stivere at køre paa, hvorved Støderne under Kørslen blive stærkere.

Svækkelse af Jern og Staal i Kulden er iøvrigt tydeligt iagttaget paa Nordpolsekspeditioner.

Naar man nu ved, at Jernbanematerialet hører til det Materiale, der bliver mest anspændt, hvortil der stilles de største Krav, da er det forstaaeligt, at man her maa være særlig aarvaagen og vagtsom overfor indtræffende Brud, om hvis Aarsager vi ovenfor har set, og saa meget mere, som saadanne Brud kan forårsage store Ulykker. Naturligvis gaar Ansæðelsen mest ud over Maskinernes Hovedrammer. Stempelstænger, Driv- og Kobbeltstænger, Hjulaksler og Bandager. Ved Eftersyn anvendes almindeligvis den saakaldte »Hammerprøve«, der som bekendt gaar ud paa ved Hammerslagets Klang mod den prøvede Maskindel at kunde høre, om der findes Brud. Metoden er forsaavidt god nok, naar man har nogen Erfaring, men den kan dog svigte.

I det amerikanske Tidsskrift »Railway and Locomotive Engineering« meddeles om, at ved Lackwanna Banens Værksteder i East Buffals N. Y. har Direktøren begyndt at anvende en lige saa simpel som hidtil ufejlbarlig Metode til Paaavisning af eventuel Brud, — en Metode som dog foreløbig anvendes i Forbindelse med »Hammerprøven«. Fremgangsmaaden gaar i Korthed ud paa, at de forskellige Maskindele, Aksler, Rammer, Dragen, Stænger o. s. v. efter endt Adskillelse og Rengøring males over med almindelig Kridt-Vandfarve, der jo som bekendt godt kan holde sig i flere Dage, selv om vedkommende Maskindel tages i Arbejde. Ufejlbarlig vil da Petroleum, Olie, Fedtstof, Smuds m. m. i Løbet af kort Tid svede ud af det eventuelle Brud og tegne en umiskendelig tydelig Stribe, som umuligt kan undgaa Opmærksomheden.

At Metoden kan anvendes i andre Brancher og i andre Værksteder til Prøvning eller Undersøgelse af alle mulige andre Slags Maskindele er selvfølgelig.

DAMERNES INDSAMLING BIDRAGSLISTE OVER INDSAMLINGEN TIL ET FORENINGSBANNER

Gædser.

Lokomotivførerfruerne Hansen Kr. 2.00, Hveger Kr. 2.00, Henriksen Kr. 2.00, Andersen Kr. 2.00, Rasmussen Kr. 2.00, Beng Kr. 2.00, Nielsen Kr. 2.00, Rasmussen Kr. 2.00, Sessing Kr. 2.00, Frederiksen Kr. 2.00, Mathiasen Kr. 2.00, Madsen Kr. 2.00, Jørgensen Kr. 2.00, Sterregaard Kr. 2.00, Sørensen Kr. 2.00, Bennekov Kr. 2.00, Andersen Kr. 2.00, Olsen Kr. 2.00, Christensen Kr. 2.00, Rasmussen Kr. 2.00, Frkn. G. og H. Hansen Kr. 2.00.

Lokomotivfyrbøderfruerne H. P. Jørgensen,

Kr. 2.00, B. Hansen Kr. 1.00, A. Endersen Kr. 2.00, H. Blume Kr. 2.00, V. Jensen Kr. 2.00, A. Jensen Kr. 2.00, A. Andersen Kr. 1.00, K. Hansen Kr. 2.00, O. L. Hollænder Kr. 2.00, L. Mortensen Kr. 1.00, F. Frandsen Kr. 3.00, A. Sørensen Kr. 1.00, Th. Jensen Kr. 1.00, Bramsted Kr. 1.00, M. Madsen Kr. 1.00, Funder Larsen Kr. 1.00, S. Sørensen Kr. 1.00, A. Petersen Kr. 1.00, E. Larsen Kr. 2.00, E. O. West Kr. 1.00, S. Thomsen Kr. 1.00, Frkn. P. J. Olsen Kr. 2.00, I. Hansen Kr. 2.00, H. A. Grejsen Kr. 2.00, E. Löschenkohl Kr. 2.00, Lundtaig Hansen Kr. 1.00, B. Nielsen Kr. 1.00.

Fra Lokomotivførernes Damer i Korsør er modtaget Kr. 76.00.

Ialt Kr. 159.00.

25 AARS JUBILÆUM

Den 1. Oktober 1923 kan Lokomotivfører H. P. Nielsen, Korsør, Suhrsvej 3, fejre 25 Aars Dagen for sin Ansættelse.

C. C. W. Hessner.

Den 1. September fejrede Lokomotivfører C. C. W. Hessner sit 25 Aars Jubilæum. Jubilæaren blev ansat i Aarhus, kom derfra til Fa. som Rangerfører, senere til Kh. H. og derfra til Østerbro, hvor han har været siden 1903. H. er en pligtopfyldende Lokomotivmand, og hans Organisation har gentagne Gange haft Brug for ham, idet han baade har været Formand og Kasserer for Afd. Jubilæaren fik paa Festdagen overrakt et Guldur, og fra Kolleger paa Østerbro en Erindringsgave. Afd. bringer de bedste Ønsker for hans Fremtid.

NOTISER

FRA EN UDFLUGT

Lokomotivførerafdelingen i Kalundborg afholdt Søndag den 26. August en Udflugt til Rekreationshjemmet. Kl. 2 Em. samledes ca. 40 Deltagere paa Havnepladsen, og kørte saa i tre Biler ud til »Hjemmet«. Umiddelbart efter Ankomsten der, samlede hele Selskabet sig om et fælles Kaffebord; Afdelingsformanden bød Velkommen, og meddelte Programmet for Dagen. Da vi var færdig med Kaffen — som var god — var vi rundt og se paa de forskellige Værelser, og alle var enige om, at det var smukt og tiltalende overalt. Nu gik Turen ud i Haven, og derfra langs Kysten oppe paa de høje Skrænter til »Kohornet«, hvor Selskabet beundrede den smukke Udsigt, og drøftede de forskellige Landsdele, som vi kunde øjne i det Fjerne. Vi samledes derefter alle i Pavillonen, hvor der blev sunget en Del Sange, som lød særdeles smukt, da der var mange gode Sangere iblandet Selskabet. Nu gik Turen ned ad »Kohornet«s østlige Side, hvor der er mange ret store Træer, og hvor der altid kan findes Læ, selv om det blæser ret kraftigt; thi det kan det til Tider her, men det er en Luft, som er i høj Grad forfriskende, idet man har Følelsen af, at den er meget ren, saa det er med en vis Velbehag, man indaander den. Turen gik saa omkring Gartneriet og ad Landevejen tilbage til »Hjemmet«. Vi var nu alle enige om, at Tiden var inde til at spise Aftensmaden, og samledes derfor i Spisesalen, hvor der var dækket et langt Bord med Service, Blomster og Flag. Damerne fik nu travlt med at faa de medbragte Madkurve frem, og Indholdet arrangeret paa det lange Bord, som strakte sig igennem hele Salens Længde. Og et fornøjeligt og muntert Aftensmaal fandt nu Sted; thi alle Deltagerne var i godt Humør; Sange blev sunget, Taler holdt, og igennem disse gik Ønsket om, at det maa lykkes os at bevare dette smukke Feriehem. Da vi var færdige med at spise samledes hele Selskabet i det hyggelige Musikværelse, og nu gik det lystigt med Sang og Dans til Kl. 8½ Em.; thi da begyndt Bielrnes Tudehorn at lyde, som mindede os om, at det var paa Tide at holde op, og Hjemturen skulde finde Sted. Efter 15 Minutters Kørsel holdt Bilerne paa Havnepladsen, og Deltagerne i Turen tog her Afsked med hverandre, og alle var enige om, at vi havde tilbragt en rigtig fornøjelig Dag.

En Deltager.

JERNBANELÆGERNE

Lægetilsynet med Interessenterne i 25 B Lægedistrikt er nu overtaget af Læge Hans Fridrichsen, Gl. Kongevej 147 (Telf. Vester 2346 y,

Konsultation Kl. 1—2 og Onsdag Kl. 6—7) der vil fungere som Jernbanelæge i Distriktet indtil 31. December d. A.

Læge Brandt i Vanløse varetager som hidtil Lægetilsynet med de derboende til nævnte Distrikt hørende Medlemmer.

TAKSIGELSER

Hjertelig Tak for al Opmærksomhed ved mit Jubilæum.

P. Haugsted.

Min hjerteligste Tak for udvist Opmærksomhed ved mit Jubilæum.

C. C. W. Hessner.

TIL MEDLEMSLISTEN

Overført fra D. S. og M. F. til D. L. F. 1. Sept. 1923.

Lokfbasp. V. Laursen, Nyborg. — Lokfrbasp. P. E. Fischer, Frederikshavn.

RETTELSE TIL ADRESSEFORTEGNELSEN

Lokomotivfyrbøderafdelinger.

Korsør. Formandens Navn og Adresse rettes til K. R. Jensen, Revvej 78.

Kassererens Navn og Adresse rettes til R. Malmgaard, Dyrehovedgaards Allé 10, St.

Persönalia

Udnævnelse.

Lokomotivfyrbøder P. C. J. Thorngaard, Kbhvn Godshg., til Lokomotivfører i Struer fra 1—9—23 (min. Udn.).

Lokomotivfyrbøder C. V. Rasmussen, Aalborg, til Lokomotivfører i Vamdrup fra 1—9—23 (min. Udn.).

Haandværker J. A. S. Larsen, Roskilde, til Lokomotivfyrbøder i Orehovod fra 1—9—23.

Haandværker M. Ejlersten, Struer, til Lokomotivfyrbøder i Tønder fra 1—9—23.

Forflyttelse.

Lokomotivfører S. L. Karlsen, Struer, efter Ansøgning til Skanderborg fra 1—9—23.

Lokomotivfører H. P. Hansen, Vamdrup, efter Ansøgning til Fshjerg fra 1—9—23.

Lokomotivfører T. C. Petersen, Lunderskov, til Brande under 8—9—23.

Lokomotivfører M. Rasmussen, Brande, til Lunderskov under 8—9—23.

Lokomotivfyrbøder J. E. Christensen, Struer, efter Ansøgning til Aalborg fra 1—9—23.

Lokomotivfyrbøder A. H. Petersen, Oreho- ved, efter Ansøgning til Kbhvns Godsb. fra 1—9—23.

Lokomotivfyrbøder N. K. Jakobsen, Tønder, efter Ansøgning til Struer fra 1—9—23.

Paaskønnelse.

Generaldirektoratet har overfor Lokomotiv- førerne i Eshjerg O. F. M. Larsen og M. Thom- sen udtalt sin bedste Tak og Paaskønnelse i Anledning af en af dem under Tjenestens Ud- førelse udvist særlig Agtpaagivenhed og resolut Optræden.

Bemærk * Kiærs * Klæder

HABIT
35 KR.

20 Skindergade 20

HABIT
35 KR.

Nærværende Nummer er udsendt
paa Avispostkontoret den 20. Septbr.

C. B. Møller & Co.s BØRS CIGAR

der faas over hele Landet er
fabrikeret af de fineste Tobakker
Det er den bedste 15 Øres Cigar

Aink. Gummivarer
Industri Vestergade 3 Kbhvn. B.
Mødesprøjter, Sættels- & Styrerjærteklær
III. Prisliste mod 30 Hre i Frimrk.
DISKRET EKSPEDITION • Telf. Byen 4195
Jernbanegærd 10 pCt. Rabat

L. P. Aistrup leve-
rer Sørgesmobl., Divaner, Tæpper
Spisest., Sovevæ., Børn-
Ungpige- og Kondemøbler
Rætebetaling
TORVEGADE 20
Spørgvognsline: 2—9—19

STOP!!
i Frederiksborggade 12^{Mez.}
Konfektions- og Pelsvarelagere
(ved Nørreport)
PAA RATEBETALING
leveres alt
Damekonfektion, Pelsvarer & Kjoler
Lille Udbetaling — Rentefrit

Th. Styrmer

Fuldstændig Herreekviperer
Gaskompagniets Ejendom
Gl. Kongevej 120
Telefon Central 7607
Jernbanefunktionærer 8 pCt. Rabat

ANDREAS CRISTENSEN

PIANO. OG FLYGELFABRIK

Nørrebro, 47¹ St. Kongensg. 45

12788 7402

KONTANT AFBETAL.

Fineste DANSK Fabrikat
Lev. til Vareloft.

KØB FRA LAGER

Klædninger 65, 78, 85, 98, 115, 125 Kr.
Vinterfrakker 75, 80, 85, 98, 120
Sommerfrakker 65, 78, 98, 115
Stortrøjer m. sv. Fær 42, 52, 62
Benklæder 12, 16, 18, 22, 28
Smokingklædninger Jaketklædninger
Motorjakker Gummikapper
Vindjakker — Alle Størrelser
Kun Kontant. Bestemte Priser
Jernbanefunktionærer 5 pCt. Rabat
Afdeling for Udlejning af elegante
Kjole- Smoking- og Diplomatklæd-
ninger samt sorte Overfrakker.

Lageret Monopol
Nørregade 38. 1 Sal
Telefon Byen 1261

AALBØRG · BRØNDUM · HOBRO
AKKAVITTER

SENKING

GASAPPARATER

med ny
patenteret
Luftblandings
Regulator

GASOVNE

(Hvid Porcelænsmaile)
med Cirkulations-Varmekanaler.

Mindste Gasforbrug

Regelmæssig Varmefordeling —

Stegning paa Rist

Ovnene, hvori alting lykkes

Skandinaviens største Special-
udstilling.

Vestergade 2 ligefor
Tlf. 14312

Redaktion: Vesterbrogade 98 a², København B.
Tlf. Vester 8173 eller Vester 8113.

Udgaar 2 Gange maanedlig.

Abonnementspris: 6 Kr. aarlig.

Tegnes paa alle Postkontorer i Skandinavien.

Announce-Expedition:

Vodroffsvej 3 b. København V.

Telefon Vester 8113 eller Vester 4011.

Kontortid Kl. 10—4.